

Ha'e Morangu

Silogua

TECHAUKAHA KUATIA JOPYHA

Ha`e ñe`ê mondo ñe`ene`êma guive silo in jasypo 2002, hecha añeteha mbohapy pehêngue: ha`e aranduka, umi tekoteve kue ha tape rehegua.

Ha`e aranduka jekuaa nde rehe ojapo ára mba`eíchapa.

Umi ñema`ê hiepipe In peteĩ ñemoñe`ê maymäva, ha umi mbohováí ha umi mbo`e rehequa mba`e ha oime`ê ñemaepe umi ñemo hesakä saso.

Umi nemoñe`ê oĩ ijapopyrä rupi pokõi ñemenda aru nde ojapo numen angatupyra ha ñembyekovia añetéva umi tekove topiagua.

Ha`e tape oĩ peteĩ jo`a nde jepy`a mongeta ha moinge ari umi tekóve ava rehegua ha ñemo ava rehequa ha oñembiatiséva.

In kova michĩ hasi inva oĩ ha`e marandu moimba oipuru aipua mombe`u uhara.´

ARANDUKAVA

ÑEME'E PYPEGUA

I. Umi Pya mongeta.

- 1- Oĩ jeipapa mba`eicha iñ ñandu, umi tekove jerova in ñandú ha hendive.
- 2- Oĩ oguereko hory, mboriahu, anga, umi rete, ha umi teko, ha umi ongatupiry.
- 3- Oĩ ha pochy, umi jehasa, umi ñeñandu umi ñanhaipava.
- 4- Oĩ nei mbohováí, umi yvy, ha umi omano ra`anga.
- 5- Oĩ ha oñe`ê ha umi mbojekuaa, hy`epype, ha umi mba`e oguahê ambue oĩ ha umi mba`e py`py pyamongeta, umi hekomiríva.

II. Myatyrö haçua kuaa.

- 1- Aikuaa màvapa oñandu, mba'erepa nde retä ikatu ha'ä jepe nde nei reikuaa mavàpa ha'ä che añe'ê. Rehe upèicharamo, umi oñe'ê guive hepyotahere'ÿ umiva mba'e hory he ñangarekuave'ÿ ha yvypòra, kuationa umi jepy'apy mba'e ñembopy'a kuaa.
- 2- Nei akäpohy mba'e reho mba 'e kuaa ha ñorairô che ndive. Upeicharô jerovia mba'e mbohovai upe nde kuaa umi mbohesakä ikatu ejapo. Guive nei upe amo tape mba'e kuaa iñ ko ojehuva.
- 3- Ramo mba'eichapa oprandu màvapa o'ïumi ñembopy mba'e peicha iporä , ha che añe'ê mba'e umi jepy'a mongeta iñ ipypukukue hagui mbopy'ae mba'e mombe'u ko'äpe.
- 4- Ramo mba'e eguereko ko'a mba'e heta hagêva mohembiapo ñe'ê mbojevy mba'e añandu tekove jake ha jamano, ndajapoi mba'e haçua mbohovai.
- 5- Nei jeihechauká nahániri mba'e mbojoha che teko guive ahechauka umi mba'e mba'erepa ko nei he'ise umi pire araka'e umi horyva ha'e hepy.
- 6- Hechauká umi teko mba'e jey hechauka iporä nei mba'e okápe epotaha haçua mba'e pota umi mba'emombyry ajepa hy'epype.

III. Ha'e iñ ñandú.

Iñ heta ára mbojekuaa ko pogasu ha umiva mba'e ogueraha ha'e ojekajepe nde korasôpe oñeha'ã mbohesape, ha'e paha ipuakave umiva oñeñenduva ipuakave rehegua ha opyta tape mba'erepa yvyrarakä ha tekove pysopyre ha mbogue.

Ha heta ára oguahe che ha tendiguive pytumby heta pytumby tape hechauká nei temimbo'e nei guive jepy'a mongeta.

Koicha he'i ha'e ára peteïha:

- 1- Naipòräi ñañandúva, umi tekove mayma jejapopa ndive ha omanova.
- 2- Mayma jemoï porä, ha umi jajapova ha upeicha ko aroirô ha iporaiterei, ko tapia peteï pyahu kera mba'e oheja ha'e nandi ndive tenonde.
- 3- Tupä ha'e mba'e nei añete.
- 4- Ha jerovia ha'e mba'e jepeve katuva mba'erepa umi kuaa, ha kera.
- 5- "Umi mba'e ñemo'ê ojavova" ikatu honorario ha monoo ha naipori ou opytäitema ha jokoiha ha umi mbo'e.
- 6- "Umi Ombohovaiva'êrä" ha mba'e poroapytï ndive umi mba'e nei ko heta mba'e ombohovaiva'êrä poroapytï.
- 7- Ha opopo katu rei ha kova mbojere umi py'amirï jepe nahániri umi tembiapo.
- 8- "Ha rei nido mbohesakä" ndo hera kuaive ha tembiapo.

- 9- “Ha hekopègua” ha ambue ndoei rei ha kòva ha iporäva ha vaive mba’e umi hekopegua ha ambue.
- 10- Ha jero ha kyhyje ha ndive ha’ekuèra joja ha vaive ha iporä mba’e umi py’aporä.
- 11- Ha he’i añete che rehe ha ambue ndovaleiko’êrô.
- 12- Pe omano no’irî umi iporä mba’e, oikove no’irîoi avei pe vaive.
- 13- Mbojekuaa ndo umi temimbo’e nei ndive tekovekue ha jepy’a mongeta mba’e ndo ndaipori ñandú, ha umi tekove ha maymava opa ha umi omanova

IV. Saingoha.

Ha'e ara mokôï:

- 1- Mayma Mba'e ojapo, oñandu ha mymba rembi'u ha oñeha'a che rehe.
- 2- Che ñambue ha ikatu ha umi mongeta, umi mbyte.
Araka'e aipota mbojeha'a umi mbyte che ha che ha'a mbyte mba'e umi mbyte. Ha upei oheka umi tavaguasu ha mba'e opakatu jejopy joraha oñemoirû peteï pyahu ñorairô mba'e hekojjava che jeikove iñ nabo peteï ha umi ojehuva che mbyte, che agüera ha mbopia ndive peteï ambue ha oheja.
- 3- He'i ùpero mba'e nei momba'e guasu mba'e ava mbopia, he'i ha umi omomba'e jaguereko mba'e, kove. He'i mayma kova jepe, ndaipori mba'eve mba'e umi mbo'esaka ikatu umi kove mbovava ha opyta. Umi mayma koicha peteï mba'e umi iporä mba'e ambue sapy'agua jepe ndaipori iporä ha nde vai, umi opytaitema.
- 4- Ha umi he'ise mba'e umiva ndo karui ha omano, umi ñe'ê mbojevi mba'e oï umi tekoteve, rehe ndombyatyï, umi kova mba'e ñeñorairô rehe okara mohêsaka umi tekove. Tove avei he'ise mba'e ha'ekuera ojapo iñaña. He'ise ndive heko iñre mba'e ñemu peteï apopirê peteïme çuarä umi jepytajepe rehe'y ñanduva, ha'e sapy'amba'e okañy peteï paha ñoräirô.
- 5- He'ise evei mba'e moirû rehe umi ñoräirô umi mboriahu ha umi pukapu ha omuña. He'ise mba'e oñanduva jopopyre rehe umi mbojekuaa jepe kuaapyhy mba'e ndaipori mbo'esaka.

V. Moa umi ñandú.

Ha'e mbohapy ára:

- 1- Ha upéi, che ñemotenonde, umi apopyre mba'e upéi o'jehuva'ekue.
- 2- Ha upéi umi pyhy peteĩ akã reñoingue umi mombyry.
- 3- Ha upéi umi ohaiva'ekue tendakúera mba'e nahániri ohecha.
- 4- Ha upéi umi mombe'u rehe ha'ete umi jeihuva'ekue
- 5- Ha upéi peteĩ horyva tuvicha rasa, che ñemondýi.
- 6- Ha upéi peteĩ jeikuaa ha che jasuru.
- 7- Ha upéi peteĩ tupã ra'ã ikandeava rehe opava, che ne'ongeraha.
- 8- Ha upéi che ajeka umi keravy ha che ahecha umi añetegua peteĩ myangeko pyahu.
- 9- Ha upéi che hechakuaa avape ohecha ipyahúva mba'e mba'e ohecha rehe peteĩ jey.

Ha opáva ha'ekúera, ha ome'ê mba'e akã ñemiandu. Iporã omombe'u che ame'ê mba'e iñkova tekovekue, ndaipóri oipota osêva iñ ñanduva.

VI. Topehyi ha Bombay.

Ha'e ara irundy:

- 1- Nda katui ai'u rehe teè mba'e ahecha che topehyi rehegua, tove avei, mba'e ahecha haime topehyi, tove avei mba'e ahecha che mombay jepe porohecha.
- 2- Ikatu ha'u rehe tee mba'e ohecha omombay ha iñ topehyi. Ha'ekuera ndo ñe'ê mba'e ñemboguapyha pe umi ñandùve, ndo umi jejapo che akäre, araka'ê omombe'u ha umi moi hi'ari py'a mongeta. Mba'ere emoï rire tovemokôi ha py'a heta , umi ome'ê, umi ñeñandu , ape,, ha upei umi hyepype upei umi mandu'a . Umi mba'e che akäre ha oikuaa araka'ê oï omombay ha ojerovia araka'ê oï oñeno.
Mbovy javy jetu'u umi tee peteï teko pyahu ha upèvo jeikuaa mba'e ahecha teko je hechaukaumi topehyi ha jehechauka umi haime topehyi.
Oï peteï ta'anga tee umi oï mombay ha'e mba'e ogueraha ha py'amongeta pypuku ari umi he'ise peve ha umiva mba'e che aipe'a nde rokê guarä mbojekuaa ha'e ñandú opava umi kove rehegua.

VII. Maimova oï umi mbarete.

Ha'e àra po:

- 1- Araka'ê aime tee kuèra amombay oho mba'e oje'êva umi pya mongeta iñ pya mongeta gui.
- 2- Araka'ê aime teekuèra amombay che jejavy mbarete haçua che rehe, mba'e .Ha'ekuera oïkuri opava che rete. Opava che mbarete oï kuri pepe jepe michi koti-l che rete oï mbarete opu'a kora ha araka'e jepe py'ae ha kiri'l mba'e ruguy
- 3- Mbojekuaa mba'e mbarete mbyay ha umi apyra che rete araka'ê ,ha'ekuera kòva ñemongu'e ha mboheta araka'e ha'ekuera ndaipori tekojera
- 4- Aja umi mba'asy , umi mbarete jejavy ha mbyaty ha'ete reko ha mbyaty ha'ete reko umi apyra kunu'u. Jepe hee hupyty moi apyra , umi jehasa hekòpe heta mba'asy oñepyrù ha mboguevi. Ñandeva tetäkuera mba'e kuaaa kòva hañemongu'e moiïjevi umi mbarete rupijuavy tekorehegua ko'äga mosê tetä ha ñandèva .

Ñandèva tetäkuera mba'e kuaa k'ova ha nemonggu'e moiïjevi umi mbarete rupi.Uèjeve ,umiajapo "ñemiendi", umi kuaa ha pepe mba'eñemonditava tetäkuèra.

VIII. Poguype ha umi mbarete.

Ha'e ara potei:

- 1- Oï peteïta'anga ha sambyhÿ ha mbyati ha mbarete mba'e aou'a rire ha'e rete.
- 2- Oï tenda ha poguype ha'e rete ha'ekuèra oñeha'ä mba'e ohecha kuaä mba'epa ñemomyï ñemopiri ha pya .Araka'e ha mbarete ohasava iñ umiva tendà japo umi jey hechaukà omomyïva mopiri ha iñapytu'ûva.
- 3- Upèi ha umi mbarete ñemongu'e heta hyepype ha japereminte ha'e rete oñeha'a ha'e okê pypuku, ha'e okê'anga, ha'eteko ndive ha opai, añete hàpe umi haguämimbi mba'e mbojere ha'e rete ha umi akä ha umi marangatu (ha umi tuicha opai) ha umi ta'anga, ha umi tupä jerovia mandu'a ko tekovè mba'e iñ henda ha umi mbarete, jeihechauka heta ape.
- 4- Oï peteï tenda ha poguype ha opyta opay ha mbarete gotyo ha'e.
- 5- Araka'e ogueraha ha mbarete ko tenda opavave ambue tendä poguype omoku'e haru.
Ha oikuaa Kova ha omombo ha mbarete ko tenda poräva opavache rete oñandu he'e jajapi peteï mbarete tuicha ha'ekuera, embota tuichaiterei iñ che angatu hàva ha apu'a ha jeikuaa jeikuaa rire upei maêporä mba'e ikatu oguejy gotyo hapypuku ha umi akä nei okañy ha'e poguype ha umi mbarete..Momandu'a upei ha ñemombe'u àri ha yvaga ha umiaña retä ha ohecha ha jehai ñepehe'ä jopy mokôive tenda akärehegua.

IX. Jehechauka ha umi mbarete.

Ha`e ára pokôï

- 1- Kóva mbarete in ñemomýi ikatu “sasó” umi rete ñemongaró petei Joaju.
- 2- Kova mbarete joaju oi peteipoa ha umi “mokôï rete” mba`emeê ha umi mbyekovia ha teé rete ha ha`e hepytyepy ha mbyekovia ha umi tekove ha umiva tuicháva, péicha mba`eichápa ha umi mbyekovia mba`e mbohovai ha umi mba`e rerakuä tyepýpe ha rete, ha mba`ekuaa mba`e mongeta ári ha oimêraê akä opyta`ã ndome`êi marandu ikatu purýva.
- 3- Mbarete pysopypira (oi he`i mo`ã mba`eichapa pkápe che rete ha “mbojei” ha guapyha ojepocova, ha mboiko mbaeichapa ta`anga ha mbyekovia hekó katu ha jepoka ha umi joaju hy`epupe mba`e oguereko móvapa ojavova péicha.
- 4- Ikatu jey hechá mba`e umi hechauká ha kova mbarete mba`e mbykovia ha mbohovai rete mba`eichopa mbarete okápe jajapo guive ha umi ivatekue jepe oguejy ha umi akä rehegua. In umiva ojehuva mbyekovia mba`e ha`ekuera in ha`e oñeñemoi ha ñandéva gui mbojoja ha pyapy ara oguery ha gui joaju tyepýpe oi in jehihijaha, umi ñeembojevi, oi mae porä mba`eicha ojapo rire ha`ekuéra añete néi mbojarehegua ha ambue tenda.

Ha anguéra ha a`ága ha ñandé tetä ha umi tetä a umin ñande ñeminguékúera ndo ára ha umi teéva mokôï (ha umi teéva mbyekovia) ha umiva máva mba`e oñandúva ho`uva ho`use rire ha`ekuéra. Mbaicha ha umi tekoha akä rehegua, oi pytumba (injeihecha rire okañuva poguipe ha umi mbarete, ha onanduva ñemboguata rire peê ñande inva mba`e pochï oikoasy peicha upeärä. Ha ikatuvajee ara upeicha ha`e poguipe ha umi mbarete. Kova jepe mbojoapy japopá hera che purua ha umi tekove oñaniva mba`eicha ha umi tekove rire ha umi omanova.

Rupi kova aka reñoingue ha tekovekue aha okoñy ha umi jerovia ha umi omano ha guive upeicha ndo jerovia in ha`ekuéra, mba`eicha ndo jejovia in ha`e ananduva ha umi tekove.

X. Mba'erecha kuaapy ha andadùva.

Ha'e ara poapy.

- 1- Ha añetegua mba'eguasú ha umi tekoveha mombay che ajapo ojekuaa terä.
- 2- Ha añetegua mba'eguasú haombya'i ha ñembohovai tyepype che mbojerovia
- 3- Ha añetegua mba'eguasú ha mboguataha mbarete ha opayha hupyty mokôiveva ha uperire che ruguata joryva oñandùva.

XI. Ha Mombyte hendýva.

Ha ára porundy:

- 1- Ha umi mbarete oĩ ha “hendy” mba’e ñemboipi ha peteĩ “mombyte”
- 2- Ha umi ñemboikú ha umi mbarete oĩ peteĩ mombyry ha mombyte ha iñ peteĩ mopeteĩ ha ñemomyi, peteĩ hepymeê, ha ñemboguata ha mombyte hendýva.

Ndo che mosêtetä juhú iñ ymaguarê tetäkuera ha mborayhu rire ha’e tupa kuarahy ha ahecha mba’e umiva ahayihu ha yasyratä mba’ere ome’ê tekove ha umi teko ambue, momarandu iñ ko rete iporäveva, ha’e umi teêtêgua mbarete.

Oĩ oparupi ha oho jepe mombyry ha upéi ha aipyhy ha kova mombite ikatu- inva omeê mba’e ha upéi “oguejýkuera” mba’éicha ku nde rata ari umi jekombo’e ha upéi mba’eicha mba’e apu’a hendýva ha upei mba’eicha jukeri kakuva mba’e moĩ hovakepe araka’e ha’e okyhyje ojerovia.

XII. Ha umi Jujuhu.

Ha'e pa ára:

Sa'i jepe mba'eguasú oĩ che jujuhu mba'e mbykyre ha umi teko.

- 1- Ha mbarete apu'a rire ha'e rete jeipota inrehé, ha upéi ikatu moikuarahy rire peteĩ mbopiaguasu hechakuaa. Ha'e oñeha'ä ha peteĩ ñembýekovia. Sombyry iñ ha'e ivatekue ha pyapy ome'ê ha teko yvypóra peteĩ mba'e guasu ma'ê ma'ê ha nemosasô ha umi teko rehegua.
- 2- In ha'e rete aime tenda ha poguype ha umi yvavi jejapo.
- 3- Oĩ joavy mbyte ha'e tetarehegua ha pai añetegua ha ambue jojaha ha teko.
- 4- Ikatu pyapy ha mbarete ha tenda ha teê opai (kuaa rire "Mbarete" ha umi mbarete akä rehegua mba'e moirû ha mbopia ta'anga ha rire tenda ha umi ñemohenda ha peteĩ ta'anga iñ peteĩ renda ha henda ha ha'anga.

Kóva umi jejepóva che ajapo maêporä ha umi ñembeê ha umi retä ymaguarê ha'e ypy ha peteĩ tuicha añetegua mba'e pytumby ha umi jajapomeme ape no hupyty mba'e apopyre umi moporä, omoĩ ha hy'epype iñ ojejapo rire che ikuaivú hendýva. Opaite rire momarandu mba'e che jujuhu nei japo mba'e ojerure ha umi ñemoĩ hy'epype ha umi mba'e moñeĩ opava amó mba'e inre ñembohová oheka ha hendýva iñ teé korasô.

XIII. Ha ñepyrû.

Juavy oï ha ñemboopia hovái ha umi tekove ha umi mba'e araka'e ha mbojekuaa hy'epype mba'eicha ha'e amatirî.

Upérîre ha umi jaguata mbegue katu py'amongeta ha umi he'ise ha jepe he'ise, gueteri, poguype jerova ha'e iñ nanduva in nanduva. Nei oï jepyapy tekove jejoko ha heko oï jee raê ikatu ha poravó. Che nda ñe'ê ha sasô. Nde añe'ê ha ñemosasô ha ñemomyi ha jeroguata. Nda ñe'ê sasô mba'eicha mba'e aipota ha ñemosasô jaguata ha jaguata mba'ei oha mba'e mboja ha oho ñemosasô ha tekoteve tape oguatava mba'e oñemboja ha umi retä. Ha upéi mba'e ojerure ha ojapo ndo jepoka ha peteï tekôporä hendyva ha ñemomyi.

Ha oiko ha ohenoiva "Ñepyrû" mba'e ikatu oikoteve iñ ha ojeheka ha umi peteï hyepýpe.

- 1- Oho hese ha ñemomyi ha umi mba'e oï oho ñemomyi peteï upeaite.
- 2- Araka'e mbarete mba'e gotyo peteï opá japo ha umi ombohovaiva.
- 3- Nei mbohovai ha peteï tuvicha mbarete. Evevi gotyo mba'e umiva ha okangy, upevo tenonde ndive ñembopia.
- 4- Ha umi mba'e iporä araka'e jeguata iñ apo'a nei ha'e nô hápe.
- 5- Ajepa çuarä nde vai iporä ha'e ara ko'äga, ha pyhare, ha'e mbiriai, ha araro'y, oï ohasa ha umi py'amongeta.
- 6- Ajepa oñá, ha'e via, nde joja ha ohasa Rire, iñ jepeva nei mbuai, nde hesai via, iñ jejoko araka'e ha ha'etepe ko'äga.
- 7- Ajepa omaña peteï opa nde joja. Ajepa opóva mba'e ojapo ha ojavova mba'eicha ajepa peteï opa iñ ajepa upeaite nde mosasô.
- 8- Ejapo okañyhaçua, nde jepiapi, araka'e ha oikuaa ajepa ha paha hapo nei araka'e ajepa ojepapo.

- 9- Araka'ê ombiaiva ha umi ñandeva opyta jojapa. Rire ajepa, nahániri ombiaiva ha ambue ikatu ejapo araka'e ajepa ndive sasô.
- 10- Araka'e ikatu ha umi ñande mba'eicha ajepa mba'e ñemongeta ndemosasô.
- 11- Nei momba'e guasu in mba'e ike nde oĩ amoĩ ha umi ojuhúva, ha mba'e momba'e guasu mba'e kuaa mba'e nde nei oĩ porävo avave ñemomarandu.
- 12- Ha umi japo onomupava ha mokôiveva ha mbyati nde rehe. Ajepa jevy nde japo ha mokôiveva hyepýpe ndaipóri ikatu opytahaçua.

Teko mba'eicha peteĩ mbarete ha umi teko araka'e ha uguata ndojuhui ñemohatä. Ñemoarandu ha mboyvavi umiva mba'e jokoha, mba'e hasi iporä iñ kova mba'e oñonupava. Ajepa umiva nde mongu'e ha nde mokire kòva nde omymyiva iñ kora emboty

Araka'ê jejuhu petei tuvicha mbarete horyva ha mborayhu iñ nde korasô ha araka'ê nde arandúva ñangare kuave'y ha iñ mbohovai py'ae oguyje ve'ê nde hyepype. Araka'ê nde mbyekovia ha mbohovia hara ojerure ndive jerovia ha umiva aguyjeve'ê mba'e mbyaty ouje'y jerovia ha mbotuichave ha tembiapo rehegua.

XIV. Ha hechauaha ha tape hyepype.

Ajepa ejapo oikua ha umi mbo'e gotyo umi iporä ejapo ha'ä rupi peteï hekope omba'apo ha jeihechauka ha umi mbarete. Añete iporä ndo joja mba'e maê porä peteï ñemoï akä rehegua heto o michi iporä (mba'eicha ajepa mongeta ha peteï pire porä ha umi tembiapo katupyry) ha mba'e mba'erä peteï opurahèi, ha peteï oñepyru ñe'angyra hi'aguiva ha jepé'angague ha ñe'êpoty.

Oï rire ha'ekuera mba'e ha'e ñe'ëndyva ojepuru çuara mbohasa ko añetegua oje'i kova mbohasy'y mba'e omoï ndive heta iñ hecha ha umi jeipyhy hyepype ha nei peteï japo rehe ha umi jeipyhy hyepype.

Ko'äga, upèrire ndive japysaka mba'e aha ha ñemongeta mba'e. Ha ñemongeta upei ha okaraigua atira hyepype mba'e ojapo ojuhu ha omba'apo ndive nde mbarete ha umi ñesombyhy mba'e ejapo kuatiajopi nde ñemomiï apitu'û rire haè tape hyepype ejapo reguata ha pytu ha hendyva Ejapysakä ha mokôi tape mba'e eipe'a upei ndeve.

Ajepa eheja mba'e nde teko oipo'i gotyo tava henda pytu nde rete hypytÿ ha ñorairö ha ha'e oreko upèicha oñandüva ha joguaha ha anga ha mbarete ha ta'anga rehegua .Rire aimo ha oguejy heta ha heta jerere kova , ha jepota ,ha pyta. Ajepa oguejy heta gueteri, ha jasuru ha morangue ha'e jepoykhu ha mayma umiva iñ kèra ha jepota mba'e ojapo poroheka ñembyaikue ha omano ha umi yvypota.

Ajepa muaña nde teko iñ ñesambyhÿ hendyva iñ ñemohata, mbarete ha kaneo navôjeguata kova kane'o ha yvate oïangaïpa.Nde tekove tuicha nde ta'anga pohÿi,nde ojapoova tenondegua ojoko ha'e yvate ko ojupi oï hasy rupi ojapo nde rete mba'e ha'e areko.

Iñ umi uguata ha'e yvate otopa tenda yvy mosê tetä ha mongolo kia ha oñandu ndojekuai.

I ha umi marä iñre mba'e ojapova mba'eicha ha'e ari yvate ha korasô rehegua. Mbotove ha'e jepota ha poi gotyo tenda yvy guejy ha pytû.

Mbotove ha'e haihu ha umi ta'anga opyta iñ sasôhyepype ndive jep-api gotyo ha'e iñ hese ha tenda yvy ndive ñembopiaha'e jupi.

Ha hendi kia omopirĩ ha umi tu'ä ha umi yvate itasä,yvyty ha umi y ha umi su mongolo oguejy apyte mba'epa añete'ÿva gotyo ivype yvyty ari ha ñu itaveragui. Nei kyhyje ha jejopy ha umi hendy mba'e aipe'a kora navo he'iva heta hatä.

Pyte mba`eicha okäpe peteĩ osyry peteĩ yvyta mba`eregua iñ ha`ekuéra añete opyta ha tekove.

Araka`ê tuvicha itasä yvytĩ ojuhu ha tetä mokañy ñeme`ê reikua`a jepe. Kova reikua`a rupi oĩ haiha iñ ta`anga. Rire oïokañy poguype ha umi mbarete oñandúva, mboguata rire tekóve herakua.

Iñre pia heta mba`e heta mbopochieté hasa asĩ umi upearä. Umi mbopia, oïupejave ha`e poguype ha umi mbarete.

Ko heta mba`e rire japotá peicha tuvicha che concepciónpe nde umi tekóve oñaniva mba`eicha ha umi tekove hakikueri ha umi omanova.

Rupi kova akä reñoingue ha tekovekue oho okañy ha umi omanova ha guive upearä ndojapai iñ ha`ekuéra in ha`e oñanduva ha umi tekove.

XV. Ha tekoasakué ha pyaguapÿ ha ha`e jeihasa ha umi mbarete.

- 1- Mokanga teñihé nde rete ha opyta nde akä rehegua.
Upejave ñeimoa peteï mba`e apuä hesakä ha hendyva mba`e oguejy gotyo nderehe opava rire mbohupá iñ nde korasô maêporä ha sapia mba`e umi mba`e apuä oheja jeihechauká mba`eicha ta`anga çuarä moambué in oñanduva ryepýpe nde pyti`a.
- 2- Ñema`e mba`eicha ha oñandúva ha umi mba`e porä mosarambi mbeguemi guive nde korasô gotyo okápe nde rete umi ára mba`e nde pytuhe ojavova heta ñembotuvichave, ha pypuku. Ha oguahe umi oñandúva ha umi tembe`u ha rete.
Ikatu opyta amo opava jejapo ha ipovyvy ha tekoasakué ha puaguapy hyepype. Iñ ha`ekuéra ikatu jepitá ha`e ára mba`e jeihechauká ha`e jeihechauká ha`etepe. Upearä ejapo jevigüevi ko ñemosarambi tenondegua (oguahe, mba`eicha umi ñepirû ha korasô) çuarä jorá nde mba`e apuä ha japopá ha`e jejapo opitu`uva mombareté Äko omba`apo oheñoi tekoasakué ha puaguapy
- 3- Rire, iñ ñembiekovia nei aipota ha`a, ha`e hei hasa ha umi mbarete iñ tendá nde jevigüevi iñ ha ñemosarambi ñe meê va`erä mbotuicha oheja mba`e nde ñe`ängýra, ha opava nde teko ha reho. Nei ñemongeta (Nei ikatu) amoï jepysakä ha umi pïtuhê. Oheja mba`e ha`ekuera japo rire añete ha`eñô jave rehô. Umi mosa rambi okape nde rehegua.
- 4- Ñeme`ê jevi ko nde jepysakä in heta sapy`a ñeme`ê opyta iñ ha oñandúva ha umi mba`e apu`u mba`e mosarambi.
Añete nei ikatu hupytÿ kova ñemoï mba`e opyta ha mba`eta iñ ambue gui .Nde opava omoicha, añete nei ejapo ha`eheihasa, ikatu ha`ä peteï ojepotavaoñanduva py`aguapy.

- 5- Añete ñembiekovia oĩ heta mombyrý moñypyru ha ambue pehengue ha oguahê peteĩ py'apu ha oñandúva ivavi ha tapiagua. Ha upèi pihĩ ñemoa popê ñemotenonde ha sa'i -àra heñoi nde mbarete ta'anga ha mborayhu .oheja upejave mba'e jajapo ha'e he'ihasa.
- 6- Ha reme'ê ha mbarete aipyhý ha hendy ha jai hecha iñva pu'a tembijokuàì nde tee teko nde ta'anga .Iñ opava mombe'u tekoteveva oĩ ha ha'a ha umi ñembotuichaveva ha umi pyapy peteĩ nde mombe'u hechauka ha ikatu teko peteĩ tuicha hendy ha pire çuarã kuaã umi mba'e ojehu.
- 7- Araka'ê umi oipota ikatu opava nde ko peteiete teko (añete oĩ mba'e upei ndojapo mbohikiu rire ha'e hekope arahasã), ñeimoa ha oñanduva mba`e mba`eapa`a mombykĩ, ha upéi osê ha teko in mba`e oĩ oguahe ha oñepýru nde opava umiva.
- 8- Moporã oikuaa mba`e hetáve tekove hara nde py`apy oiy ojapo hupytý haime añete, omoĩ in jeguata mecanismo jaguata ha umi ñakãguapi Guive ha upei mba`e mbojevi ha jaihecha iñva ritual, ha amome mombareteve rire jeporu ha ñembohypo, opyta motriz, jevijovi ha tupi`a mba`e in opava um ojehuva haru ha pytahê ha mbojei ha oñanduva pavê ha tava rete. Oĩ maeporã in ko okára ha umi hipnosis ha mediumnidd na upova avei ha ajapo nde droga mba`e japo rire tapé ojoguava joguaha jeharú ha rire añete opava umi ojehuva romandu`a oguereko rire tenda ha`e néi poguýpe ha ha`e oikuaa inva nde umi mba`e ojejapo jerovia in umiva jeihe chau ka ha ñemoingo mba`e hekópe jeihecha rire umiva mba`e oĩ hagué umi tavikara, umi ha`a ha gueteri umi morãngata ikatu mombe`u umi mombe`úpy
- 9- Añete re`ambapo ma`ê porã umi ñe`ê porê ikatu mbuekovia nei jepe mba`e oĩ hapytý ha`e heihasa ha`ekuéra ndo oĩ jerova in mbyte nde jepyapy añeteneiin hechauka nde ndovi nde jerá hyepype umi mba`e ikatu hesape heta jeypyso mba`e hasy in umi kyre`y umi ta`anga ha ojupi pehengué in ha`e tekó haihú. Ha`e mba`e rire ambue aiko hovakepe in nde tekove nongia.

XVI. Jejaposê ha umi mbarete.

- 1- Añete reha`a ha`a he`i hasa ha umi mbarete ikatu reikuaa mboguapy in tekove joguaha, rire avaveté re ha`a, juavy, tendá, omoï in guata ha ritó ha ñaranduva mba`e upéi ñembohetá rire opá rire piaó nde ha`a umi avá umi mombe`u heta ha`a ha umi mbarete ome`ê umi oñanduva mba`e ko mbarete ikatu jejapose okape añete.
- 2- Umi mbarete oï jejapose ambue ha avei umi mba`e ha`eñó “Katupiri” çuará pihĩ ha ñongatu jerovia in mba`e nei teko hasykuaa umi mboguatá ndive mba`e mbo`eté añeté marangatú in juavy tupä jerovia ha jojá ha nde pa`i avare jejapó “Mba`erepi” rire ha mbarete. Araka`e peteĩ mba`e oho haihû rire jerovia in tupaô ha umoi ojeré umi ñemenda ha rito añetegua “ome`ê” ha umi ogueriviava ha mbarete mbiatĩ rire ñemonge jevy oï peteĩ mboapirá ha jekuaá umi apopyre ivipora, ha`e mba`e haime tapiá oï ohecha ko mba`e rire umi mbo`e hyepýpe umi ñemity , tendá, tekovekue, ñemomarandú, araka`e ha ha`a hy`epýpe jipíva oï peteĩ tenda poräitevé çuarä oikuaa opava kova.
- 3- Ko jejaposé “ohupi ha meejevi ha mbarete ojere ha mba`apo heta motenonde. Rire guive ha oñe`ê mba`e ha`e upeaité mýatimoï oho ojapo gueteri in ava ñembyasý javy moôumi tendota ha kuimba`e nde puaká oï nimbados nde peteĩ jepora vopiré ta`anga çuarä amo mba`e umi ohecha ha heruguá pevé “opoko” ha moï nde peteĩ pehengué nde peteĩ ao ha nde tembi porú
- 4- Mba`erê opava ta`anga umi “yvate” oho guive ha`e resa gotyo yvate ha umi hai hekope ha umi ñemaê. Ha yvate oï umi poguasú mba`e “reko” ha mborayhu, ha jeikuá ha mbarete. “Ha in umi yvate” ha`e teko “ñemoneĩ” ha umi jupiha oñembyatýseva oï umi potuĩ ha ha`ekuera, hetava, omanova`erä ikatu “yvate” ha umi jupiha ñembojao ha rehe umi poguype ha opava hepy meê. Mba`e iñaña oï mboguatá gueteri rire ko mecanismo mba`e ojuapyva rire ta`anga hyepýpe rire ha`ekuera aká in yvate ha ha`ekuéra pype mboja ha umi yvy. Mba`e oñaña mba`e oguereko nde añeté ha umi ta`anga hyepýpe. Mbae vai oï araka`e ha`ekuéra ñema`ê apé ner oï añete mo`ä ndaikuai ha umi hy`epype.

XVII. Kañy ha jejoko umi mbarete.

- 1- Ha heta mbove vúí ha mbarete jejapo rire japo via in kova umi neimo`ä iñre juruka, ha maña moña iñre poguípe ha oñe`ê popenó ha takó, ohasá ha umi jeipyhÿ mbo tuvichaiterei (ha`e omana, ohendu, he`e, nde amoicha ñehé ha in momará) yepe ikatu maê porä avei avé mba`e heta teko nde kova heko mba`ere oguejy ha umi jeypyso mba`e nde ambue heko oï hasýva moingo kova ha ohecha umi jeguata ndive mba`e ojapova umiva ouejy ñemoï cherehe in mba`e ndo oï hekopegua ha joko anetenei heta porä mbohysíi.
- 2- In araka`e ha umi oje`u oï mohesakä heko katu kova umi heko nei oï teko joko mba`ere kova ojehuva rovia upeará mbajepy ha ñembohovai hyepype. Ha oje`u ha kuarahy ha opama in nde japó rire ndo oï oheka pyahu mba`e ha rerekoha ha heko jepy`apy.
- 3- Ha`e poguaype ha oje`u rire peteï japo mandi teko mbo`e oñembiatiseva ha tupä jerovia onohé ha designios mba`e ndai pori oreko mba`e ohecha guive ha nemomii añete ndari heta iporä guive umi ombohovaiva
- 4- Ha mbarete (ha mbarete ha umi ta`anga ha umi oñanduva ha tavarete) mokôiveva gotyo pytumby ha umi oñembyatyseva joko ha oï ñembohetá umi ojehuva nde mba`e pochy, ñaña, jeihosa, hasy ha jukahare ha opava ichagua mba`e viarori guive ha`e ohasa hasy ha umi mbuaí nde ha tekove ha umi poráva. In peteï ava reta ha tavi`o ha jukahare oï mbojao apyte ha mba`e kava`ekue ha umi ojejukaekue. In ambue ojehuva ha ñemoñá ha opova umi mba`e oï mba`ekuaa ha ñemotenonde mba`ere ha mbohovai ha umi ikatu inva ha umi pytumby ha umi joko.
- 5- In añetehape taba chae oï gueteri ha ñembokavaju ha oje`u oï mba`eicha in ambue hechakuaa ha ñemoarandu, ñemotenonde. Oï hesaka, mba`e in peteï ha ambue ha`e jovasa mbuai oï tuicha jeperamo in ha mokôï ojehuva ha`e ipikué ha umi teko oï mbojuavy.

- 6- Añete ojejure heta ha`a nde he`i mba`e ha`e oje`u oĩ in ha`ete marangatu ha oĩ ha`e mbyte guive ha`e máva ha ñemuaña ha tekove ha opava mba`evegui. Upéicha mba`eicha guive upepe avei ha myaña opama mbyaipa araka`e ha çuarä ndo katupyrû
- 7- Araka`e ojerovia umi japu ha umi mopoha juka ha umi tekove araka`e umi mombe`u ha oje`u mba`eicha mba`e mba`ejepota rire ha`e ombohovai in ha`e oĩ iporä ha ndaipóri in réi oĩ ñemongeta ndive ha`e iporäve ñeñandu nde mborayhu.
- 8- Ejapo maña maña upei ha oihecha mba`eicha peteĩ tuvicha mba`e heehapyrä mba`e ho`u ñemongeta ndive vevui inre mbojere in ikua nde ñembohovai ndive umi iporäve ha in moimba ha umi mbarete mba`eguasueterei.

XVIII. Japo ha tembiapo ha umi mbarete.

Ha mbo'e tenondegua. "Araka'e jejuhu peteĩ gueteri mbarete hory ha mborayhu in nde korasô ha araka'e nde oñandu säso ha in ñembohovai agui horyva in nde hyepýpe".

- 1- Hechakuaa he'ise mbyaty umi teko nde anga añete oñondive ha peteĩ ta'anga ha peteĩ ha'anga ko teko añete koicha mba'e apovô heja mba'e in teko. Sarambihápe, jepe momandu'a peteĩ mba'e apu'a amo mba'e ha moirû in sapi'a mboyve. Mba'eicha, avei oĩ "Pehyĩ" akärehegua oĩ oĩ yvate jepe jevy mboyve ha'ekuera oĩ katupyry nde omoïokápe ñemopirĩ ñemborove mba'e ojapo jerere ikatu mongyhýje.
- 2- Jepe apama ha'ekuéra guive nde hyepýpe ou ñembotuichave in tembiapo porä amo mba'e ikatu avei mba'e oĩ mbyatý in nde rehe hetave teko añete. Ha oho ojerure jevy mba'e kova mecanismo japo (sarambi) çuarä "ohupi okápe" momarä ha maýma ha iporä entidad hyepýpe mba'e ha ñembuaipa, jerovia mba'e japysaka ñembo'e ha ojerure.

XIX. Ha teko hyepýpe.

Ñeme'ê jogua ko'äga iporä jeipyhÿ nde ha teko hyepýpe in ha mba'e neme'ê ojuhu ha umi puku ha nde tekove ha teê ha umi puku ha nde omba'apo ñemomii. Ndoguerekôï ambue koicha nde ejapo ha ta'anga mba'e ndive ta'anga (in ko ojehuva hachaukä). Oï upéi ojejogua oguereko jepe teka porä mono'ô "ohechava" tekore oñeha'a japopá. Jepe ambue pesengue ha peteîtê ha joja umiva teko mba'eicha okápe juavy sapy'a nde peteï añete teko moinge peteï juavy ta'anga tapia pehêngue ha mba'e ndo oï jepokuua amo mba'e mba'apo nde ko mba'e.

- 1- Ha peteï teko iñ ha'e mba'e pu'akave ha'e iñre añandúva (amo mba'e romandu'a ha moñepyrû oiko oheñói" Mbarete ha pisopiré". Opava mbohapé jepe ha tekotevê rete jepe oï pu sarambi ha michi ku'i guive jepota ha ta'anga ñembohováï. Upépe oï pytû in ha mba'ere ha jajapova. Ha opyta in ko teko okañy: apyte yvyra rakä ta'anga ñambue. Evive ko apira apï ha ikatu ñemomyi ha'eño jepe mokoï tape ha tapé ha umi omano ha umi mutación.
- 2- Ha tape ha umi omanova ha omoï in hechauka, nde peteï yvy sarambi ha pytû. Ha ymaguare jekuua ko yvy ojehuva tapia ha moneda "karape"vy", ha umi pypukukue mongui. Avéi peteï ehecha ko mburuvicha çuara upéi "moingové" in mbojojá hendýva. Ha upéi ha akä yvyporä ñemombe'u ha ñemba'apo oanova'erä ojupi gotyo ambue teko.
- 3- Oguahê ha'e ojejuhu ha'e ñepytÿvo ha umi ñembojevy. Evive amo jepe'a mokôï tape ha'e nde ñembyasy, ha umiva ambue mba'e ojapo çuarä ha'e ojupi ha he'i ha'e tape ha umi omano. Ha ho'u ha'e peteï mba'ere nde mbopia ha ojeka guive nde tekove hague. Ha oquahe jepe ha'e tape ha umi omano ha'a bebí in ha yryguypete ndive ko añandúva ha apu'a ñemboty.
- 4- Ägagua iporä ha he'ise mba'e oï ambue tape po'i çuarä oñese ha umi mbarete yvyguypete ko ara ha'e ha umi jejopuru. Ha poravo

ko tape oĩ mba'ere reipota emerger nde hesyva teko jepelin oĩ katupyry ha oheja umiva ha umi ojoguava tembiapo.

Oĩ upéicha peteĩ porombotavyva tape oikuaa mba'eicha nde ha "po eipoka". Heta vai rasa oĩ eje'i ha umi pypuku nde ko jepoka jehasa. Ha'ekuéra oipota ho'u umi yvaga jepe ñemonda inre hoja umi añaretã ha jepe tuvichá oĩ moã in ha'e ara mbyte apira ñembohovai.

5- Moã mba'e oguejy guive ha'e mburúvicha ha'umi omano ha jepe nde jeihecha ñembyasy ha ejupi jepe ha umi pitãu ha umi oñemuva Mokõi piru cornisa ejoko nde tekore hegua ha ko sereva ha umi mbojehe'a. Ha kosereva oĩ porombotavy ndive ha pi'a nde pyta jepyta rire in añete oguejy py'ae. Añete re'u ha'e tape ha umi ñembosarãi nde ejupi oĩ ñembyasy gueteri ha'eñoa ndo porombotavy.

6- Nde jekañepê in jekañepê ikatu eguahê ha mbota ára pytu'u mba'e oheñoi "ogaigua ha apia ko'agui". Py'apy ndive ha mokõi tape mba'e oguereko ko'ãga jepe tenonde ha ho'u ha'e tape ha umi ñemopia peteĩ mba'e egueraha ha ñemoñare ha nde pya rasy mba'e ha ojapo oguejy pyahu gotyo ha ñembojevy. Upéi oĩ ñotĩ hovai ha amaguasu ha mbopia jepe ha'e ñapañuãiva nde ha tekove ataba (ha ojopo ndive ñemoñare) ha oquahe ñemironde nde tekove tenondegua. Ine hetave mba'e no oĩre hupytỹ ohasa oikytỹ upei umi ikatu.

7- Jepe nde mba'e oguejy ndive ñemoñare nde ojuhu ko'ãgua in ha jepytahape mba'eicha ñemoñare. Upéi oguereko mbohapy rokê peteĩ oheñoi. "Ho'a ambue ñembopi'a ha umi mbahapyha momichĩ ha ho'a ha ogueraha jere inrehé ha umi pipukukue ha ha'eño peteĩ jehu sapi'a apé ikatu muaña gotyo ha'ekuéra. Oĩ hasýva mba'e poravo ko rokê. Aja jave mba'e amo ha umi yvyguypete ha jevy tapevin peteĩ iporã ha nuatĩ rehegua ijaivuva in ha'e mba'e jepia nde jejoko opava ha okañy ha opova ha jehasa hasy ko kuaa ra'ã nde ha'a mba'e ogueraha ha umi momichĩ oĩ jepe añete peteĩ porombotavy kuaara'ã in ha'e mba'e mopu'ã ha tapicha. Oujepi mba'e, mba'e mbojoja nde ykepegua ha'e oñeha'ã ha oguejy ndive amó jeipota mba'e oĩ ohejajerei. Jepe añete emaña umi mba'e heta nde tapia añete mba'e ndo oĩ ohejajerei ndaipori jepe ko mba'ere añetendo jepe ambue. Ha

momichi oñepurû upéi porombotavy umi mba'ere mba'e umi jejogua aho ambue mba'e ha ojupi Che aporandu ko'agua: ¿Mba'e poguyrohara umi akä?. Sapy'areigua umi porombotavy umi mba'ere ta'anga nde añeha'a'akue mba'e ndoime ha mba'e oho muaña jepe ambue mba'ere Che ahe'i ha aporandu ko'agua nde óga ha okay ojapo ara. Jepe ha'ekúera mbopia ha'e ojupi ¿Ko'agua pya mongeta mba'e jepe ojupy amo ha oka'y ¿Sapi'a ha omaña peteĩ sa'i umi mba'e umi oiko ambue ogakúera ha umi ojere. Ndoikéi moherangatu mba'e pyàheta ojogua umi rokê pya'ô.

- 8- Ojupy jepe ha jupihau ha oñeha'ä ha oguahê peteĩ cùpula àra pochy guive upèpe mbyasyjepete peteĩ ogaguĩ mbarete gotyo oguahêpete'ĩ mopa'û mba'e oikuaa mba'eicha ha mbarete gotyo oguahê peteĩ mopu'ä tuichaha nandi (mba'eicha peteĩ pire ta'anga) mba'e ogueraha jepe têra "mopu'a jepe'a ha umi mbarete".
- 9- Iñ ko mopu'a ikatu emosê jepe ha'e yvy jorä ha tuichaiterei jepe ha'e mongu'i kirirĩ nde ko pyhare ñemoha'anga jepe tuichave mbyja miĩ. Upèpe peichaite àri nde akä ohecha jatyka iñ ha'e arapy yvaga ha hechauka ta'anga ha umi jasy hû peteĩ jaihechayva jasy ñypytû mba'e mbohováì koichaite ha kuarahy. Upèpe ikatu oguahê ha yvyrahata, pyaguapy ha ndive jerovia, upeichandaipori oñaña ikatu ojejuhu añete mongaru opitu'uva.
- 10- Ikatu oiko iñ umi teko mba'e heruguä myaryrô peteĩ osêva pya'e nde upèpe. Añete umi jehu ikatu ha katupyrÿ mbohape ha màvapa tenda ndive pèicha nde ndo ha'arô ha'e ara iñakäguapyva. Ñeme'êva ta'anga mba'e opma ñemomyi upepe (iñ ha pytumby) oĩ porombotavy ha moñemoña oĩ oheñoi "improvisar" .Añete ojesarai nde ha mba'e ko'äga oporandu, moñepÿruha añetegua mba'e añete poriahu jepe peteĩ kusuvi apyte, tape po'i ha hòga gotyo ha'e tugua heta pytûve nde ha ñemboiku.

- 11- j Mba'e hasy tembiapokue oikuaa mba'e ha mba'e teko hyepype oĩ mbojoja peteĩ ambue ! .Añete ehecha hekopegua ikarapa iñva oguereko ha kuaa porã momarandu mba'e iñ ha teko mombe'u màvapa sapy'a ndohechai poravĩ oñepÿru7ha momichi ha umi momichĩmĩ osêva rire iñ ha'e umi mborayhu ha h0'a upei iñ ha'e piarasĩ ha iñ omanova ojehu ojesarai nde opama ha mba'e peteĩ ara gueteri hupytÿ ha mbota.
- 12- Añetè iñ ha mbope hupytÿ, hupytÿ ha'e ara opu'ã, henondepe nde resa hendyva kuarahy mba'e ha nde, hendyva jepe añetègua peteĩ añetègua.Upèipe añete mba'e iñ opama umi oimeva oiko peteĩ iyvatekue.
- 13- Oĩ hasy mba'e ha'a guive upèpe pisirõmba'e japosegui màvape oguejy gotyo henda , hetavepytumby çuarã ogueraha hendy ha umi pytumby ndo oĩ hepyva kakuaapire oporombotavy jerova umi iñu nde ha ñeimoã ha ikatuva ojejapova mba'e jeporuka umi he'iva gotyo upèinte .Añete ha ha'a ndo okàpe hepi mba'e ikatu momarã umi mba'e ndaipori oguereko jepytasõha ha kuaa çuarã ha'e exceptisimo ,ko'êmbota ha umi ta'anga nde peteĩ jeihechaiha ha opuva nde peteĩjeihechaiha ha opuva nde peteĩ pujevĩ ha umi pytumby nde peteĩ pytumbÿ.

XX. Ha ha'ete hyepype.

1- Myatÿro iñ che ha'a, iñ ha'ekuera ndaipòri nde moñepÿru añete ndo poranguete ivaiva ha yvy ha tetägua ape jepe upèicha iñ ha'ekuèra oï jerovia'y añategua ha tetägua akäpehegua.

2- Nahaniri ñeme'ê ojerovia iñ nde reiko oguereko gueteri kareva nde tekove ñemosasô ojoguava sarambï ojapo ha michi pytumby pypukû temimbo'e ha koicha oï ko'ägua peteê ojerovia mba'e yvaga, aña retä, tupä rymbami, aña rehegua, mboka ròga, mbovia, tetärehegua, veve , ha upèicha oguereko añete jeihecha çuarä umi "hendyva"

Ha'e añetè ñembyaijepe ndivee myesakä okuchivo ha ojapo tembi'a nde escéptico iñre ma'ekuaa mba'e ho'use kova mba'e rehe hekope ñembotavy ha, ñembotavy ñandú rehe akä rehegua akänundu.

3- Tekoteve jevï upèjave mba'e iñ opama ko tekoteve oikuaa mba'e mongeta nde ajepa teko akärehegua , upèi , ta'anga ndive mba'erä tee ha tetägua ape.

4- He'u iñ jeipapa umi he'iva ha reikuaa ha mbojekuaa ha añetèva rire umi hechauka mba'e iñ renda mboje'i ha umi kuaa jepe mba'e ha omame mbohasa añetègua ndikatùì nde oñeha'a iñre ta'anga.

Araka'ê oñe'ê ha umi tetägua nde umi tupä ñandejara mamò mba'ejeipota guahê hetave tuichaiterei juavy tetä, arakaè ha oñe'ènde yvaga ha kuimba'e aiko hendive iñ ipireko teko ha he'i tuivicha añete hyepype. Upèi umi angaipa ogueru umi ñe'ê mondo ha oguahê ha nde iñ mokôi teko çuarä myatÿrô umiva tachaga'u ñepÿrû ñemo ha'anga okañy. Tapia upei ha he'i tuvicha añete hyepype iñre jejoko araka'e ha he'i opama umiva ñemohenda okàpe ha umi akä ha ojavy ha porombotavy.

Jepe haè tetägua ape mbojeheà ndive ha hyepype resakua ojavova'erä ha kova ha uguata pyahu tape. Upeicha ko'agua oveve gotyo umi mbyja ha'e tuichaiterei nde kova àra rehegua.

Oveve ñemoakä ha tetägua rae ndaikuài oho ñemuaña gotyo ha'e hyepypeha hendyva mbyte.

TEMBIASAKUE ARANDUVA

ÑEMOMBA'EGUASU

Tembiapo

Ne jajapo umi jeruregui peteĩ joa tekove maymava gui py.

Che oytvô henoĩ jaguapy haçua.
Mburuvicha ha pytyvô opyta ne py:

Mburuvicha: che akä oĩ, mbopu'a tarova.

Aty: che akä oĩ mbopu'a tarova.

Mburuvicha: che korasô mondy'ĩ.

Aty: che korasô mondy'ĩ

Mburuvicha: che rete jepysô

Aty: che rete jepysô

Mburuvicha: mongu'e che rete, che korasô ha che apyty'û.

Aty: mongu'e che rete, che korasô, ha che apyty'û

Mburuvicha ha pytyvô uguapy mohenda ara hasä peteĩ aravo..

Ohasa ara che pytyvô oñembo'y ha heñoĩ peteĩ ñepyrûhá ha akä reñoingue ha ñemae hyepype ha rei peteĩ omongorava ha heñoĩ ha jepya mongeta. Ari che upeite. Haè uguapy, uguata, umi ohasa peteĩ aravoi ha paihape mburicha umi py aranduka mbegue, nei apesa uperire nävo ha'ekuèra

Mburuvicha: mo kangui henihe nde rete ha opyta che akä....

Ha upèi ñeimoa peteĩ mba'e apu'a hasakä ha hendyva ha oquejy peve umi momba rehe mbokoty umi nde korasô....

Hechaukua umi mba'e pu'a ñepyrû ha moambue peteĩ ñandú ñemosarambi ha remoi nde titire....

Umi ñembosarambĩ mba'e pu'ava mosarambi guive che korasô gotyo che rete, umi guive añomosarambi nde pytuhê.

Pe nde po ha hembýre umii rete jaguereko pyahu ñandugui.

Aipihýjy ñemoa popê okaräpuä ha heñoi ñemopirĩ ha ta'anga rehegua añete.

Eheja ñaneha'ä amba'apo nde jeyhasa mbarete sasô.

Ohasa petei aravo, upei pe pytyvo opu'a ha oñemoi mburuvicha ykere.

Amo mbarete ome'ê hetia'e nde retepe ha nde akäre.

Ñemongeta jahecha amo tendi eike nde resa ha neimomarä ha'e japo ha'eño.

Rembyasy nde mbarete ha hendýva hyepýpe.

Eheja hachauka mbaretegui.

Pytyvo: Pe mbarete mbyte povyhy mbyaty che akä mboajekatu umi añekoteve añetegua.

Peipyryû ha'ekúera añemoi nde py agua jajapo che ajerure ha upéi arahasa.

Mburuvicha: ¡Py'aguapy, Mbarete, ha horýva!

Aty: Mbopy'a, Avei nde rehe py'aguapy, mbarete ha horýva.

Tembiapoukapy

Ne japo umi jeruregui peteĩ têra heta pehêngue.

Maýmavagui sy.

Che pytyvô henoĩ jaguapy haçua.

Mburuvicha ha pytyvô opyta nde py.

Mburuvicha: Che akä oi púa tarara.

Aty: Che akä oi púa tarara.

Mburuvicha: Che korasô mondy'ĩ.

Aty: Che korasô mondy'ĩ.

Mburuvicha: Che rete jepysô.

Aty: Che rete jepysô.

Mburuvicha: Mongu'e che rete che korasô ha che Apytu'û.

Aty: Mongu'e che rete, che korasô ha che apytu'û.

Mburuvicha ha pytyvô oguapy, moneda arahasä peteĩ aravo.

Pytyvô opu'a.

Mburuvicha: Iñ reipotara pe mbaretekue reikuaava'erä pe tembiapoukapy sapy'a, oñepÿruta ha'ä heta mba'e ñeandu ñekoni mba'e porävo ha heñoita mopirĩ ha ñemandu'a poräva, ha jehu rire eheja rohasa pe ta'anga mbarete säso.

Eheja tosê pe mbaretekue ha toike nderehe ha ani ejoko ha ejapo Tokio ha'eño...

Eñandu pe mbaretekue ha pe hendypu nde hyepypegua.

Eheja tosê pe saso.

Ohasavo pe ára oiketa pe jepy'amongeta, Mburuvicha ha pytyvô opyta riepy.

Pytyvô: Maymáva oipotava pe mbaretekue, opu'áva'erä pe pytyvô heñoĩ, ha jaipapa pehênguekuéra opu'áva'erä pe opyka ykére néi embokóra pe mburuvicha, ohasávo sapy'a pe mburuvicha oñepÿru pe tembiapoukapy. Pe pytyvô oïro peteĩ kasó, oipytyvô ojepyso pe omomaranduvakúera ha ogueraha maymáva ijopykakúera ykere.

Pe tembiapopoukapy paha oñeme'ê peteĩ ara oñe'ê hagua pe mba'e porä reguerekova.

Pytyvô: Pe mbaretekue roguerekova toiko ñande apytu'ûme pe jaipotáva maymava pe jaipotáva añetévo.

Oheñoĩ maymava topúa ha tojúrure pe oipotava ohasa pe ára.

Mburuvicha: ¡Py'aguapy, Mbarete ha horýva!

Aty: Avei nde mba'êra py'aguapy, mbarete ha horýva.

Jeikoporä

Jajapo ha jerure peteĩ mbopy'a tekóve.
Umi koty guarä oguapy.
Mburuvicha ha Pytyvô opua

Pytyvô: Ko'áva aime ñembyaty haçua momandu'a ha ñande teko reihúva.

Ñandévagui ha'ekúera oguereko megua tekóve porayhu, pe tekove joaju, pe tesäi gotyo ha'ekúera ha perrera ñande ñemo'angue ha ñande poräve potapy.

Mburuvicha: Jeroviagui oguhê gotyo ha'ekúera, ñande jeruregui jeikoporä. Ñemiandu ñande teko toihupa.

Ñemiansy tekokuua ñande teko tajhupára ha ñandú ha'e jepoko ñande teko tohuipara.

Pytyvô: Jahechapa peteĩ mbyky ára çuarä jepyamongeta hambohasy tekosay amo mava.

Ha oime'ê peteĩ michĩmi aravo'i çuarä ñembyaty mongeta.

Mburuvicha: Aikoteve ko'aguä jajapo pire umi máva ñande poräve pota. Peteĩ tuvicha mbovevui ha jeikoporä ñame'ê ha oguahẽ gotyo ha'ekuéra.

Pytyvô: Jau haçua peteĩ mbyky ára çuarä moneda akä agua jeikogui jeikoporä mba'e poräve ñande teko tahuipara.

Oime'ê peteĩ sa'ikúe aravo'i çuarä mba'e umi ñembyaty che akäme.

Mburuvicha: Japopa amo tavaguasu rehegua ome'ê peteĩ aevetereko mba'erehegua péicha teko guive ñandú amo ñeime'ê teko ha umiva ha japota ha ñandú mba'e jepe ndo oĩ ka'ape eñ ñande ara ha iñ ñande mopy'ä ha mbojaju ndive ñande ha umi teko asukue ha mborayhu ha py'aguapy ha umi ha kúva horýva.

Mburuvicha: Kova ha oikua porä haçua ambue, mombarete guarä ñande ha jepy angague çuarä ñande tekove Maiteĩ ha opava tuichaitereiva iñ oĩ ysyry hatä ha jeikoporä mombareteve rire umi iporä jepota ha umi ko'ape reime.

Ñeipytyvô

Vy'ape ojeike peteïmeguarä ha atĩ.
Mbaitégui pýpe.

Pytyvô ha Mburuvicha hovái umi mitäkuéra ha kova ojeverehe umi ñembyatý.

Pytyvô: Kova ñemenda rehegua oreko rehe mba'e ome'ê ojeike umi mitäkuera ñande retägua.

Evive ymaguare umi mitakúera mba'e rehegua ñemendagui umi mongaräi, ñemoi, nde téra.

Rupi ha'ekúera ma'ê porä umi ñembyekovia teko ha ñemoĩ umi rete yvypóra.

Tekove ha kove añete hekopetê rupi umi mavakúera ha ojapo hecha, ha'e heñói, umi téra umi mba'e ha'e apopirê japo.

Jepe umi mba'eguasú anga mba'e moirû peteĩ ñemenda koa eva, naipori reko umi jehecha ro'i umi hata: ha'i haçua ha oĩ mamitý umi vy'a mboriahu ha umi tekove atira jeikechauka umi mitäkúera rovake.

Ko'ä oĩ peteĩ ñemenda rupi umi mba'e ha'e retägua, ha mitäkúera mboikovia ha jerova umi oikeva peteĩ tekove atyra porojokua ha ojavova pohýi umi ha'ekúera ojehuramo umi ñembosaraipe ojere, ohecháva opatĩ.

Ko vy'ape ojerure ñeipytyvô haçua umi mitäkúera ha tekoveátyra ko'a pytývo mba'ere pyahu mitäkúera.

Ara'akue ha'e Mburuvicha ha oho rory'ete umi hovakepe.

Mburuvicha: Jarerure ñeipytyvô haçua ko'ä mitäkúera.

Pytyvô: Amo moguahê pýpe vy'a tory guasu ha porojokua ha oime'ê ñeipytyvô.

Mburuvicha: Mopu'a haçua ko'äga ñande poräve jaipota ¡Vy'apave, Py'aguapy maymavape!.

Ejopy mborayhúpe peteĩ po ári che akä, umi jerepe, mitä ha ahetû tenondépe.

Ñemenda

Maymáva nde pýpe.
Peteĩ ha joapy mokôi'ĩ
Pytyvô ha Mburuvicha hovai amo mokôi'ĩ

Pytyvô: Evive umi ara mombyrÿ, umi ñemenda rehegua umi ñemenda ñembyekovia umi teko haçua mavave.

Araka'e ndahetaĩ opaha ha oñepuru peteĩ pyahu añepurugui tekove, moirûpe pe teko peteĩ ndive ñembopy'a. Ñande tekove mbya ha peve rekoha oĩ mbojehe'a aipotave ha mbovyu pyhy rehe jepokuaaha he'i ñande momaiteĩ ko'erô oikoéva mba'e umi pyhare, mbopo'i ehe po ha peteĩ, ha upéi umi pyhareve peteĩaramboite, peteĩ ara poha umi arandúeka peteĩ ñembyakovia umi omba'apo. Ñande ñembosarai oĩ ha'eñoiva ha ñande ñemenda tupa jerovia, ñandeva ha ndai moneda umi moneda ha mbojoja pype oïojehúva.

Ha'e ñemenda oĩ peteĩ ñembyekovia tekoteveva umi retä ha umi hekopete añetegua. Ha he'i umi ñemombe'u menarä rehegua moneda umi peteĩ pyahu reko rehe tekove ha che retägua jepe araka'e peteĩ mokôi mboipi ñembojoaju menarä rehegua ojapo jepya mongeta peteĩ pyahu jeporu tekove ojapo avei peve neñandu pipuku ha anganei karaiguasu.

Oĩ rire upéicharamo, oĩ ñemenda umi ñembyekovia umi retä, umi mba'e pota mboypy peteĩ joaju pyahu ha, ikaturô hiareva rehe mávare rehegua oĩ ha'e jepota rehe reme'êakue ambue porave.

Oĩ mba'epotä raha jepota heta poräve ha oguerahagui umi ara ñemomba'e mitä.

Jahecha umi ñemenda ha ñame'ê mba'eguasú umi heopegua joaju jepe mombyry jepe mbo'y umi ñandú ara ha mopirĩ ha jahe'i ñoite umi menarä rehegua oime'ê mbo'e he'ise kova ñemenda.

Umi ambue ñe'ê kóva ñemenda omoĩ mokôi teko yvypóra teko ñepyrû peteĩ tekove pyahu ha kova ñemenda moô umi menarägui apopyre umu pypuku oñondive ñe'êmeteê ñandú.

Ñande ndamendai ha upei nei ha'ekúera omenda tenonde ha ñande retä rehegua.

Mburuvicha: (oñe'e atyha peaikova mokoi oñondive) ha oipota ko vy'a, ha'eva añetegua ha ñanemba'eva, oporandu. **¿Mba'e oĩ çuarä ko ñamendavä?**

Petei: (Mava ha'e pe jojoreka omombe'u ha osapukai)

Mburuvicha: (oñe'e atyha peaikova mokoi oñondive) **¿Mba'e oĩ çuarä ko ñamendavä?**

Petei: (Mava ha'e pe jojoreka omombe'u ha osapukai)

Mburuvicha: Rehe upeicharamo kova ñemenda añete umi jehupytyha umi tekove ñe'ême sapi'agua.

Ha'e pytyvô maitei piaiteguive menarä rehegua.

Ñeipytyvô

Ko'a ha'e peteĩ ñemenda haçua, umi heta kunu'u ha ojerure mba'e ha mava amo ikatuva iporäve ojopo añete.

Umi ñemenda haçua ikatuva jopojevvy ha jerure, umi mbopota ha umiva mba'e ñangareo ha'e.

Umi pytyvô ha'eño pýpe ha'e omano mbotáva.

Oimera'êva ha'eva umi ojoguava tekove atiragui mimbïva ha sapi'ami umi omano mbotáva, ha'e avei pytyvô nembojava ha oñe'ê pýpe ñe'ême kangy, ha pytyvô katu.

Mburuvicha: Umi nemandu'a nde tekove ha'e py'aguapy nde tembiapoçuarä. Ikatúva sa'ikúera ara, ñemondú'arä umi iporäve mba'e oĩ ndere. Nemandu'a upéro guive ñemondyï ha mopotĩ nde mandu'a. Nemandu'a havarao ha mbopia guapi nde akäre.

Ha ojapo kirirĩ guive peteĩ aravo'i, ha oñepyru, umi ñe'ême pype ha'e ojoguaha. Kire`y ha pa haçua.

Mbotove añete ha'e ñemondyï ha ha'e hetie.

Mbotove añete ha'e aipota opio gotyo rendápe pyta.

Mbotove añete ha'e haihu`i umi ta`anga.

Opyta açagua umi sasô ryruépype pýri jepiapi gotyo ha'e kéra yvy.

He`u agägua umi ñembopia jejupi.

Umi teraindy ki`a ha mohesakä hu`ä, ha umi yvate itasä ibiti ha umi rasa golokuéra oguejy opyte mba`epú ñemomichi gotyo yvyty ha itasa kangusu.

Nei kyhýje umi jejopy, ha umi tataindy mba`e oheja umi mombyte nabo hatä.

Sirikû mba`erepa okape peteĩ hikué peteĩ yvytu mba`ere ha`ekuéra añeteva opyta tekove.

Araka`epa umi itasä yvyty juhu umi retä ñemihäpe ha ñeme`ê ha reikiua`a. Aipo reikuaata sapi`a nde "tekove"

Ejapo moambué. Umi tuchaiteva tapi`a oĩ ohai ta`angakuéra, oĩ oha`i mongolo, umi añandúva.

Amo retägua oñangatu umi apopyre ha ojapo hagua.

Ha ojapo peteĩ mbyky okirí, ha ojevvy ha upéi oñe`ê ndive.

Re'i ikoporajey.....

Re'i ñembopoti pora.....

Ñembosakôï ha oïke ha yepe oï porä tetä ha omimbi ha kova tetä araka`e oïpyvy rehe hae resa, araka`e ohendúva ha upei uperahéi rehe ha`e ha nambi yvyporo.

Eju ha ñembosakôï ha oïke jepe ha oiporä ha omimbi.

Omano

Mburuvicha: Umi tekove ha mbovai ko rete ha ñeme'ê ha ojapo peteĩ ñe ha'ä haçua eipea umi ta'anga rehegua ñande akä rehegua umi ta'anga ko rete rehegua ha ta'anga mavapa ko'äga ñemandua...

Ko rete ndahendúi ko rete ndaketúi mávapa ñande ñamandua.

Umi mba'e ndoñandui, umi jejuhu ambue tekove aipea umi rete rehegua ñemoingo, umi omanova oĩ opytaite che rete rehegua.
¡Mba'e pypuku oĩ umi jepy'amongeta jevy peva añetojepe ndokuai rehe umi omanopaita ha nemoambue peteĩ japo ambue!

Ha umiva añandúva umi tenonde ambue rehegua ha tekóve jeipea ehecha joja umi mba'e omano rehegua, peteĩ jevi jepe mosasô pu'akavé aipe'a tape gotyo tendy rehegua.

Ha upéi máva okape nande jei hechaká ndohasê umi retegua jeha'a jepe pora umi yvyra rague ñande jerovia peteĩ hovara ha kirirĩ ha vy'a ha oguahê gotyo ñande.

¡Py'aguapy ha'e korasô tendy ha'e kuaa rehegua!

Aguyjevete.

Ha'e aguyjevete oĩ peteĩ vy'aguy ñemoinge tekove atyra. Ñemoinge guive tekoasakue ño y mbegua rehe tembipota, ñembopia ha teko rehegua mbojoa ko jejapo jejure peteĩ joagui mávapa, voi peteĩ omba'apo.

Mávapaohota ñembopia oime'ê papa pype kuatiapire mba'e ha oime'ê mboyve oñepurû.

Pytyvô ha Mburuvicha ipype.

Pytyvo: Umi jajapova Ko ñemenda rehegua jejure umi ava rehegua mba'e moinge ojavova ñande tekore atyra. Ape oñe'ê peteĩ me'ê ava rehegua ha joa çuarã omba'apo rehe umi mopäve umi tekoreatyra ñavô peteĩ ha rehe moporäve umi tekove atýra ñande tapicha.

Ha'e pytyvô pepyrû mávapa oipota oime'ê mba'e rechaukaha oimo'y nde pype.

Mburuvicha: Umi hasy ha jehasa asy, hekokuaa, umi teko yvypóra ojevy, ojeko ha'e porã mba'ekuaa, ha'e mba`ekuaa umi jekuaivo ha jejopy.

Ha`e porã oikuaa ogueraha umi jejopy.

Ha`e porã oikuaa ogueraha umi jeikoporã .

Ha`e porã oikuaa ogueraha avei, marangatu ha mbopypaku,

Ha py`apy hechara ha ñemopytyvô ha joa mávapa ñe`ê:

Ñembyaty ha teko yvyporã icha tuichavéva py`aguasu rehe ari pipapire umi retã rehegua, umi tupã rekovia ha umi tekoapyrã ha umi jepokuaa oñembÿatyséva muañá umi sasô ha akã reñoi ingué.

Mboi`u ha joja ha umi tekorãmbo`e joja umi aevetereko çuarã maymava umi maê porã ha kire`y umi yuavi rehegua umi yuavi rehegua umi toko ha kuaaveta.

Ha mbohovia opavai opava umi mombe`e haçua.

Ñemongorai umi mbarete ñembojovai cherehe opavave moha`anga gui tekopochy rete rehegua, mboyhyrû, pia ñemongeta, tako, tekombo`e.

Mburuvicha: Rehe ambue pehengue péicha oguereko ha tekoraambo`e ha ambue rehe tupä jerovia ha mba`ekuaa rehegua, ha jerure rehe ñande ha`e teko räambo`e ha moherakuä ñande angatu`pyry ja jerovia ha omano inva ha nde tupä rehegua.

Ñande angatupyry nda haei umi anga tupyry ha umi morangu, nda haei angatupyry rehegua, ha umi akahatá nda haei angatupyry, ha umi oikskua rehegua nde haei aveianga mbareteiterei tupä jerovia ha anga tupyry va umi Apia voisê ha umi pypuku kera rehegua çuarä karuporä yvy porä ha umi poräve oipotava.

Pytÿvo ha mboa ha umi mávapa hecharä ha kuation:

Aipota oime`ê, ha ñande tekóve jajapo oikojoja umi mba`e py`a mongeta, ñañanduva ha jajapo jaipota umi hasá ha umi ñaña py`apy agui jevete ñande jeka ñepê.

Aipota ha añirô ha moinge porä, ha roviauka.

Néi moi hova kepe ha oime`ê jasy kuaa ha jejapo. Kova teko mba`e nei mandua mongeta, umi ambué mba`eichapa aipota teko ñemongetakué.

Mburuvicha: Moñepÿru peteï tekove py`ahu.

Jahecha iñ ñande ty`epy umi techaukaha tupäjerovia ha jagueraha ambue ñande marandu.

Pytÿvo ha mboa ha umi mávapa hecharä ha kuation:

Ko`aga ñañepÿrû umi ñembopiahú ñande tekóve.

Ñepÿru jaheka, umi pyguapy ha mbarete ha horypegua. Ha upei jahasata ñande pehenguera oiva ñande ykyre ha omboja`o hikuai maymava tuichava ha iporave rohasava`ekue.

Mburuvicha: ¡Py`aguapy, Mbarete ha horyva!

Pytÿvo ha opavaha ñeime:

Avei çuarä nde py`aguapy, mbarete ha hory haçua.

HA' E TAPE TATA

**HA'E MORANGU
SILOGUA.**

He'i guerovia nde tekòve opahaçua ndive omanovo mba'e akäguapy ha ñañandu ha jajapo ndoguerekôi andureko umi.

He'i guerovia ne tekove ne opai ndive omano ñeme'ê mbyaty ha mba'e ñemiandu ndive mba'e ñañandu ndive ha mba'e jajapova .Ambue ñeme'ê ojeho gotyo umi ojopyva gotyo peteï.

He'i, ha'e ojepy'a py'ÿva umi hasy, ha ha'e jehasa asy umi ambue oikoteve ha ojerure nei jehù ñemoïporä.

He'i ne ha'e ojepy'apy py'ÿva umi hasy ha ha'e jehasa asy uni ambue oikoteve ha ojerure nei juhu ñemoïporä.

He'i ne ha'e ojepy'apy'ÿva umi hasy ha ha'e jehasa asy umi ambue ñeme'êva'erä ambue jajapo mba'e oikojoja mba'e ñañandu ndive mba'e py'amongeta ha jajapo haçua oikoteve ambue

Ñemoarandu ha mongeta umi ambue, teko mba'e reipota umi me'ê ojope.

Ñemoarandu ha hasa ha'e hasy, ha'e jehasa asy nde ha'e, nde rapicha ha ava ñembÿatÿ rehegua.

Ñemoarandu ha ñemohata ha mbarete mba'e oïnde rehe ha okàpe nde rehe.

Ñemoarandu ha mba'eporã umi techaukaha ha umi tupã rehegua nde rehe okàpe nde rehe.

Anive eheja ohasa te kove rei oporandu ¿gotyo mavapa aha?
Anive eheja peteï ara reo oporandu gotyo mano aha

Anive eheja ohasa peteï tuvicha rei maiteï nde hyepýpe.

Anive eheja ohasa tuvicha ñembyasy rei jerure iñ nde hyepýpe umiva horyva mba`e opyta ñongatu.

Anive ñeimoa mba`e oiko ha`eño nde retã, nde retã ha umi yvy ha umi apira iñ reta rehegua.

Anive ñeimoa mba`e oiko joja ko ara ha ko tenda.

Anive ñeimoa mba`e iñ nde amanda porãitereï ha umi ha`eño.